

MILJØSTYRELSENS MODELLER FOR ÆNDRINGER AF AMMONIAKREGULERINGEN ER BLEVET MILJØKONSEKVENSVURDERET

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Miljøstyrelsens forslag til ændringer af ammoniakreguleringen er blevet miljøkonsekvensvurderet.

- [Sammenfatning](#)
- [Baggrund for miljøkonsekvensvurderingen](#)
- [Konkrete bemærkninger til rapporten](#)
- [Tålegrænser og målene for habitatnaturen](#)
- [Bevarelse af arter i habitatnaturtyperne](#)
- [Tålegrænser og målene for øvrig natur](#)
- [Afgrensning af de § 3 beskyttede naturtyper](#)
- [Aktuel tilstand og målsætning af § 3 natur](#)
- [Effekter af pleje](#)
- [Konklusion](#)

Som en udmøntning af naturpakken, har Miljøstyrelsen opstillet en række modeller og delmodeller, som forslag til ændringer af den specifikke ammoniakregulering.

Med rapporten [Vurderinger af virkninger på natur og miljø af forskellige modeller for ændret regulering af ammoniakemission](#) er der foretaget en natur- og miljøkonsekvensvurdering af modellerne.

Natureffekterne vurderes med udgangspunkt i fastsættelse af tålegrænser for ammoniakbelastningen af den danske natur. Det konkluderes, at en fremskrivning af den

nuværende ammoniakregulering og strukturudviklingen af husdyrbruget vil føre til, at arealet, hvor naturen tålegrænser er overskredet vil blive reduceret fra 42 % i 2015 til 15 % i 2035.

Det vurderes også at modellerne for en ny ammoniakregulering vil reducere den forventede reduktion i arealet med overskridelser af tålegrænsen til en lavere andel, om end den fortsat reducerer andelen med overskridelser i forhold til ingen regulering.

Det er meget centralt for natur- og miljøkonsekvensvurderingen af modellerne, hvordan tålegrænserne er fastsat. I dette notat er der fokuseret på de antagelser, der ligger bag fastsættelsen og anvendelsen af tålegrænser for naturen.

SAMMENFATNING

Med udgangspunkt i de konkret fastsatte mål for habitatnaturen og den aktuelle naturtilstand, målsætninger og forvaltningsplaner for de § 3 beskyttede naturtyper, må det vurderes at tålegrænserne i miljøkonsekvensvurderingen er *for konservativt* fastsatte samt følgelig, at de vurderede overskridelser og konsekvenser af en ændret regulering er overestimeret og meget unuanceret fokuserer på kvælstofreduktionernes betydning for naturtilstanden.

SEGES har tidligere i en ældre [udgivelse](#) peget på, at den specifikke ammoniakregulering ikke er omkostningseffektiv, da den i en lang række tilfælde indebærer væsentlige umiddelbare konsekvenser for husdyrbrug tæt på eksempelvis Natura 2000 naturområder (ejendomsværditab), uden at det med sikkerhed fører til, at naturtilstanden for naturområderne sikres eller forbedres inden for en overskuelig tidshorisont. Se [eksempel](#).

Der er ingen nemme løsninger på udfordringerne med at leve op til målsætningerne for naturens tilstand og det er meget væsentligt at opgaven angribes ud fra helhedsvurderinger af, hvad det reelt kræver at nå i mål, og på den baggrund finde de mest omkostningseffektive veje til målene ved en langt mere integreret og målrettet naturforvaltning.

Det er bekymrende, hvis konklusioner, der overestimerer konsekvenserne ved en ændret regulering bliver en barriere for en nytænkende ammoniakregulering, der kan skabe vej for en mere målrettet og helhedsorienteret naturforvaltning, hvor indsatser for de mest værdifulde naturarealer sættes i forhold til reguleringen - og vice versa.

BAGGRUND FOR MILJØKONSEKVENSVURDERINGEN

Det blev med naturpakken vedtaget at:

Der udarbejdes et nyt beslutningsgrundlag, der skal angive mulighederne for at gennemføre en ændring af reglerne for ammoniakdeposition fra husdyrbrug i relation til beskyttet natur. I beslutningsgrundlaget angives forskellige handlemuligheder med angivelse af konsekvenserne.

Miljøstyrelsen har derfor i 2017-18 gennemført en række opgaver og bestilt en række analyser, for at tilvejebringe et nyt beslutningsgrundlag. Der er herunder opstillet en række modeller og delmodeller til ændring af den specifikke ammoniakregulering og med rapporten [Vurderinger af virkninger på natur og miljø af forskellige modeller for ændret regulering af ammoniakemission](#)

er der gennemført en natur- og miljøkonsekvensvurdering af modellerne.

i lovprogrammet for indeværende folketingsår indgår behandling af en aftale om ny ammoniakregulering:

Ændring af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. (Ny ammoniakregulering) (Feb II)

Lovforslaget har til formål at gennemføre indholdet af en kommende politisk aftale om ny ammoniakregulering, såfremt en sådan aftale indgås med et indhold, der kræver lovændring.

Det må forventes at miljøkonsekvensvurderingerne kommer til at indgå i arbejdet med en ny ammoniakregulering.

KONKRETE BEMÆRKNINGER TIL RAPPORTEN

TÅLEGRÆNSER OG MÅLENE FOR HABITATNATUREN

Der fremgår af natur- og miljøkonsekvensvurderingen” at *”Tålegrænser indeholder et politisk element, idet det skal afgøres, hvad der er en væsentlig effekt, og hvilke (udvalgte, følsomme) elementer af natur og miljø, der ønskes beskyttet.”*

Samt, at

Der er ved vurdering af de forventede natureffekter anvendt en medianværdi af empirisk baserede tålegrænser for kategori 2 og 3 natur og beregnede tålegrænser baseret på bevarelse af biodiversitet for kategori 1 naturen (Bak, 2013) S 28.

Aktuelt har vi i Danmark dog ingen konkrete biodiversitetsmål. Danmark har ganske vist tiltrådt biodiversitetskonventionen, og ”Naturplan Danmark”, blev i 2015 sendt til sekretariatet for FN’s biodiversitetskonvention som Danmarks nationale biodiversitetsstrategi. Men der indgår ikke konkrete nationale mål i ”Naturplan Danmark”. Naturplanen beskriver i stedet en række initiativer, der skal bringe Danmark frem mod målene for biodiversiteten (6. landerapport til FN’s biodiversitetskonvention (i høring)).

Når fastsættelse og beregninger af tålegrænseoverskridelser i natur- og miljøkonsekvensvurderingen gennemføres med udgangspunkt i biodiversitetskonventionen, dvs. med udgangspunkt i krav om beskyttelse af biodiversiteten, artsbevarelse og særligt følsomme ”habitattypiske arter” for habitatnaturtyperne (kategori 1 natur), fastlægges der således mål for naturen, der ikke er konkret vedtaget.

Målene for natura 2000-områderne og kategori 1 naturen, følger reelt af **”Bekendtgørelse om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder”**, hvorefter tilstand og målsætning for de omfattede naturarealer fastlægges med udgangspunkt i en 5-trins skala. Tilstandsklasse I er udtryk for høj naturtilstand, tilstandsklasse II god naturtilstand, tilstandsklasse III moderat naturtilstand, tilstandsklasse IV ringe naturtilstand og tilstandsklasse V dårlig naturtilstand.

Det er derfor fastlagt i planerne for Natura 2000-områderne, at der skal ske en vedvarende nødvendig drift for, at naturtyper i tilstandsklasse I og II opfylder kravet om gunstig bevaringsstatus, mens der for naturtyper i tilstandsklasse III-V typisk normalt skal gennemføres en større indledende forvaltningsindsats, før en vedvarende drift vil være tilstrækkeligt til at sikre arealet på sigt.

Der tages ikke udgangspunkt i beskyttelse af konkret biodiversitet eller "habitattypiske arter" i vurderinger af naturtilstanden eller målfastsættelse for indsatsprogrammet for natura 2000-områdernes naturtyper.

BEVARELSE AF ARTER I HABITATNATURTYPERNE

Natur- og miljøkonsekvensvurderingens "habitattypiske arter" referer angiveligt til "habitattypiske arter iflg. Habitatdirektivets Annex 1 jf. referencen til rapporten "[Tålegrænser for dansk natur](#)".

Der er dog alene angivet habitattyper i annex 1, ikke typiske arter. I fortolkningsmanualen (godkendt i EU) er der angivet *karaktéristiske arter*. Det er arter, hvis tilstedeværelse viser, at et areal med meget stor sandsynlighed hører til den relevante naturtype.

Det skal bemærkes, at der ikke er konsensus i oversættelserne af habitatdirektivet og anvendelsen af termerne *typiske* og *karaktéristiske*. Den engelske udgave anvender "typical" i fastlæggelse af kriterier for gunstig bevaringsstatus, men den danske oversættelse anvendes "karaktéristisk" Se også artiklen "[Hænger kortlægningen, forvaltningen og regulering af Natura 2000-områderne sammen?](#)"

De habitat-"typiske" arter, er arter medlemsstaterne selv har frihed til at identificere for de enkelte naturtyper under hensyntagen til den naturlige variationsbredde af naturtyperne i EU og lokale særkender. Det anbefales, at udvælgelsen af typiske arter, er arter der er gode indikatorer for god habitatkvalitet, arter, som kun findes i habitattypen eller som forekommer bredt over habitattypens udbredelsesområde. "Typiske arter" skal være følsomme over for ændringer i habitattypens betingelser.

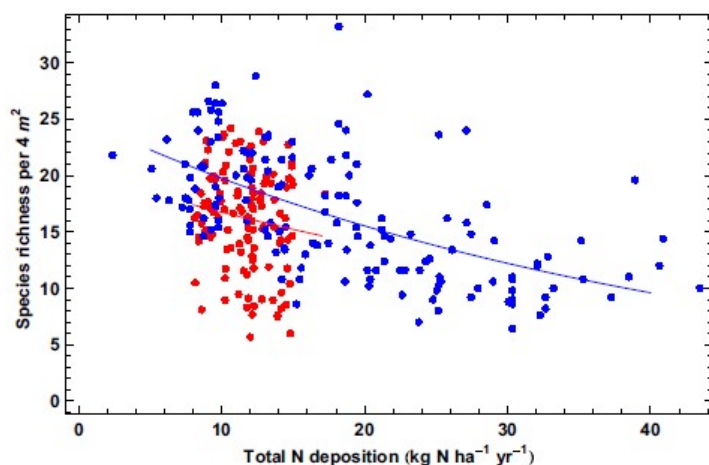
Der er således ikke nødvendigvis direkte sammenfald mellem "karaktéristiske" arter i habitatbeskrivelserne og typiske arter til evaluering af bevaringsstatus. Der er ikke udvalgt særlige "habitattypiske arter" i Danmark, der bidrager til vurderingen af gunstig bevaringsstatus eller til præciseringer af de danske fortolkninger af habitatnaturtyperne.

Fortolkninger og kortlægningen af habitatnaturtyperne i Danmark bygger på nationale tilpasninger, der i en række tilfælde udvider fortolkningen af den omfattede natur.

Dette kan blandt andet ses i artiklen "The effect of nitrogen deposition on the species richness of acid grasslands in Denmark: A comparison with a study performed on a European scale", der sammenligner det europæiske studie refereret i rapporten s. 17 med et tilsvarende dansk studie.

Det danske studie kan ikke med samme overbevisning (statistisk signifikans) vise samme

sammenhæng, mellem artsdiversitet og kvælstofdeposition, se billede 1. Forfatterne vurderer at kan skyldes flere faktorer, som f.eks. at artsdiversiteten er lavere på danske overdrev, at sure danske overdrev er bredere defineret og har en langt større variation i historisk og aktuel arealanvendelse end overdrevene i de internationale studier (Damgaard et al. 2011).

Billede 1. Sammenhængen mellem artsdiversitet og kvælstofdeposition på sure overdrev i et europæisk studie (blå) og et dansk (røde).

Overdrevene i Danmark har en gennemsnitlig arealstørrelse på 2,8 ha, ligger fragmenteret i landskabet og har en stor randpåvirkning.

Det er f.eks. også valgt bevist at inkludere mere næringsrige typer af hængesæk i den danske fortolkning af habitattyperne, se [Habitatbeskrivelser, årgang 2016](#) samt "[Hænger kortlægningen, forvaltningen og regulering af Natura 2000-områderne sammen?](#)"

Når man vælger, efter nationale kriterier, at inkludere en større variation i naturtyperne omfattet af habitatdirektivet, må det forventes at mulige lister af typiske arter, indsatskrav målsætninger og tålegrænseintervallet justeres tilsvarende.

Tålegrænsen og overskridelser heraf kan fortsat anvendes i vurderingen af prognoserne og den nødvendige indsats for naturen, men bør fastsættes med udgangspunkt i kravet om opnåelse af god/høj naturtilstand, dvs. tilstandsklasse I/II, der er målene for de omfattede naturtyper jf. [BEK nr. 945 af 27/06/2016](#).

TÅLEGRÆNSER OG MÅLENE FOR ØVRIG NATUR

Der er i natur- og miljøkonsekvensvurderingen også foretaget vurderinger af tålegrænseoverskridelser for kategori 2 og 3 natur. Der tages udgangspunkt i medianværdien for de af EU/ECNC anbefalede empiriske tålegrænseintervaller og 2015 anvendes som referenceår. De empiriske tålegrænser tager udgangspunkt i internationalt definerede og velafgrænsede plantesamfund med konkrete bevaringsmål.

Men der er, heller ingen nationalt fastsatte biodiversitetsmål for kategori 2 og 3 natur i Danmark. Disse naturarealer er omfattet af naturbeskyttelsesloven (skovloven eller VVM bestemmelser, Arealer alene omfattet af sidstnævnte bestemmelser berøres ikke yderligere heri).

Der er ikke konkrete krav om at forbedre eller opnå en bedre/bestemt tilstand på de § 3 beskyttede arealer. Det vil sige at arealer omfattet af naturbeskyttelsesloven, ikke i medfør af naturbeskyttelsesloven har nogle specifikke målsætninger for biodiversiteten ud over forbuddet mod tilstandsændring, som direkte følger af beskyttelsen.

Det er ikke beskrevet i vejledningerne til naturbeskyttelsesloven, hvad der udgør en tilstandsændring. Det er dog beskrevet, hvordan forholdet skal vurderes, se nedenstående tabel, hvor kravene til vurdering sammenholdes med definitioner og beskrivelse af tålegrænserne.

Vejledningen til naturbeskyttelsesloven (administrationsvejledningen)	Viden om tålegrænser og naturtilstandsvurderingssystemet
<p>3.5 Foranstaltninger, der kræver dispensation Efter naturbeskyttelseslovens § 3 må der ikke foretages ændringer i tilstanden af de beskyttede naturtyper. Beskyttelsesordningen er dog ikke til hinder for, at arealernes hidtidige benyttelse fortsættes.</p> <p>Foranstaltningens karakter og virkning Ved vurderingen af om en foranstaltning kræver dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, skal der lægges vægt på foranstaltningens karakter og især på den virkning, den har for området - det vil sige om foranstaltningen indebærer ændringer af området og dermed af naturtilstanden. I princippet er således alle tilstandsændringer omfattet af forbuddet efter § 3. Ændringens væsentlighed er af betydning, når det skal afgøres, om der kan dispenseres. Uanset dette er der dog en nedre grænse for, hvad der kræver dispensation. Foranstaltninger kan være så perifere eller bagatelagtige, at</p>	<p><i>Tålegrænser (engelsk: critical load) defineres som "Den belastning med et eller flere forurenende stoffer under hvilken væsentlige skadelige effekter på udvalgte følsomme elementer af natur og miljø ikke vil forekomme, vurderet med den nuværende viden.</i></p> <p><i>Tålegrænser forholder sig til den langsigtede bæredygtighed og de forventede langsigtede effekter af en given påvirkning. I praksis anvendes oftest et tidsperspektiv på 100 år for beregnede tålegrænser.</i></p> <p><i>For påvirkninger af luftforurening vil effekten på et naturområdes tilstand og fremtidige udvikling afhænge af den fremtidige belastning ift. tålegrænsen og af den integrerede effekt af den hidtidige påvirkning på jordbundskemi og plantesamfund. Der eksisterer ikke nogen direkte sammenhæng mellem ændring i påvirkning eller ændringshastigheden af påvirkningen og tilstanden på længere sigt. Det er det absolutte belastningsniveau og den integrerede effekt af belastningen ift. tålegrænsen, der vil have betydning.</i></p> <p><i>Der er i de her gennemførte analyser heller ikke fundet nogen sammenhæng mellem et områdes tålegrænse eller overskridelserne heraf og det niveau af depositionsændringer, der vil medføre målbare ændringer på området. Analyserne viser imidlertid, at</i></p>

de kan iværksættes uden dispensation. Det antages, at det alene er ændringer, der har en mere varig karakter, som kræver dispensation.

Foranstaltninger uden for et beskyttet område i praksis er det antaget, at også foranstaltninger uden for et beskyttet område, men som ændrer områdets tilstand, kræver dispensation. Dette afhænger af foranstaltningens nærmere virkning og karakter. Ved bedømmelsen indgår, om foranstaltningen har en umiddelbar og direkte virkning på området, hvorvidt foranstaltningen har en konkret og varig karakter, hvor tæt på det beskyttede område den finder 24 sted, samt om den specielt påvirker dette i modsætning til de omliggende områder generelt, jf. § 43 NYT 33.

der skal meget kraftige depositionsændringer til, før der med sikkerhed vil kunne måles en ændring af plantesamfundet på en lokalitet ved anvendelse af de gængse overvågningsmetoder. <http://dce.au.dk/udgivelser/vr/nr-51-100/abstracts/nr-69-taalegraenser-for-dansk-natur/>

De traditionelt anvendte anbefalede empiriske tålegrænser er baseret på målsætninger for hele plantesamfundet og ændringer ift. sådanne målsætninger vil have en lang tidshorizont. De anbefalede intervaller er derfor risikovurderinger med betydelig usikkerhed, der ikke umiddelbart kan anvendes til at fastslå om mindre ændringer i depositionen vil få en umiddelbar og direkte virkning på et § 3 beskyttet areal.

Hvornår en forøgelse af kvælstofdepositionen giver anledning til ændringer i naturtilstanden afhænger derfor meget konkret af den aktuelle naturtilstand og det konkrete naturindhold, herunder f.eks. hyppigheden af særligt følsomme naturtypekarakteristiske arter.

AFGRÆNSNING AF DE § 3 BESKYTTETE NATURTYPER

Der er nogle meget store udfordringer i oversættelse og afgrænsning af naturtyperne samt fastlæggelse af tilhørende tålegrænser jf. to andre udgivelser [Opdatering af empirisk baserede tålegrænser](#) og [Mulig metode til beregning af arealspecifikke tålegrænser for kategori 3 natur](#).

De empiriske tålegrænser tager udgangspunkt i internationalt definerede og velafgrænsede plantesamfund, men der er ikke en tilsvarende naturvidenskabelig veldefineret metodetilgang for kortlægning og klassifikation af naturtyperne omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

De § 3 beskyttede naturtyper, herunder selv undertyperne, er sædvanligvis endnu bredere defineret end habitatnaturtyperne jf. [Teknisk anvisning til besigtigelse af naturarealer omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3 mv. Version 1.04, Juni 2010, appendix 2](#).

Registreringen af arealer omfattet af naturbeskyttelsesloven, hviler i høj grad på et konkret skøn baseret på en ikke-udtømmende liste over karakteristika, fastlagt alene ved vejledningstekst. Der er ikke udtømmende artslistor over særligt følsomme naturtypekarakteristiske arter, der skal være til stede, for at et areal er omfattet af beskyttelse.

Det vil derfor næppe være muligt særligt sikkert, at kunne henføre al den registrerede § 3 natur til de internationalt definerede og velafgrænsede plantesamfund naturtyper, der ligger til grund for de internationalt anbefalede tålegrænser.

Visse § 3 beskyttede typer er så bredt defineret, at arealer, der er mere eller mindre kvælstofmættede også kan vurderes at være omfattet af beskyttelse (f.eks. små engarealer, næringsrige vandhuller, og rørsump). Tilstanden på sådanne arealer vil ikke ændres ved yderligere ammoniakpåvirkning, idet tilstand og beskyttelse er begrænset af/defineret ved andre faktorer som f.eks. lys, plads, fosfor, kalium og drift/gravær af drift. Det må derfor vurderes, at de beskyttede naturtyper omfatter arealer med en meget høj, eller slet ingen, en tålegrænse for kvælstof!

Det "tætteste" vi kommer på en officielt anerkendt metode til indsamling af datagrundlaget for vurdering/beskrivelse af vegetationskriteriet for § 3 natur, er førnævnte naturtilstandsvurderingssystem. Men der er ikke konkret krav til detaljeringsgrad ved anvendelse af systemet, der kan bruges til vurdere naturtilstanden på et hvilket som helst areal, uanset om det er omfattet af beskyttelse eller ej.

I rapporten [Mulig metode til beregning af arealspecifikke tålegrænser for kategori 3 natur](#). Imødegås udfordringerne med klassifikation og målsætninger for den § 3 beskyttede natur ved at opstille en række nødvendige forudsætninger for at belyse muligheden for at beregne arealspecifikke tålegrænser. Der fastlægges et referenceår og brutto-artslistor for naturtyperne baseret på faktiske forekommende, eller antagelser om sandsynligt forekommende, arter i naturtyperne. Tålegrænser kan herefter fastlægges med udgangspunkt i risikoen for tab af disse arter.

AKTUEL TILSTAND OG MÅLSÆTNING AF § 3 NATUR

Analyser bag rapporten "Mulig metode til beregning af arealspecifikke tålegrænser for kategori 3 natur" viser, at § 3 arealet som helhed forekommer under mere alkaliske og næringsrige forhold end f.eks. habitatnaturen.

Med udgangspunkt heri, samt i de meget brede definitioner af den § 3 beskyttede natur, kan det i den grad undre, at det ikke vurderes, at en større del af kategori 3 naturen ligger i den høje ende af de empiriske tålegrænser, forskudt med højere intervaller evt. helt uden tålegrænser og således *slet ikke* på medianen for de empiriske tålegrænseintervaller.

SEGES vurderer at det ikke er fagligt korrekt at anvende de internationalt fastsatte empiriske tålegrænseintervaller, der tager udgangspunkt i veldefinerede naturtyper med bevaringsmål om sikring af disses karakteristiske strukturer, funktioner og typiske arter, som rettesnor for vurderingen af effekterne på den danske og ret upræcist definerede kategori 2 og 3 natur.

Kategori 2 og 3 naturen er sjældent er målsat, rummer ikke nødvendigvis særligt følsomme og beskyttede arter og normalt ikke er omfattet af forvaltningsplaner, der sikrer, at de øvrige trusler for naturen begrænses eller neutraliseres.

Naturtilstandsvurderingssystem bliver anvendt som en metode til naturkvalitetsplanlægning for den § 3 beskyttede natur i forbindelse med kommuneplanlægningen. På baggrund af de indsamlede oplysninger vurderes de beskyttede naturområders tilstand, og der kan opstilles mål for naturtilstanden på en 5-trins skala svarende til den, der anvendes i miljømålsloven til Natura 2000-områder.

Det er således den enkelte kommune, der kan fastsætte mål for den § 3 beskyttede natur, herunder fastlægge om § 3 arealerne skal opnå en bedret naturtilstand gennem f.eks. skærpet praksis i forvaltningen af sektorlovgivningen, herunder husdyrgodkendelser eller om det skal ske gennem en målrettet og effektiv naturindsats, der imødegår degradering af naturen med udgangspunkt i en helhedsorienteret forvaltningsplan.

Tålegrænsen, og overskridelser heraf, kan fortsat anvendes i vurderingen af prognoserne også for § 3 naturen, men bør også her fastsættes med udgangspunkt i kravet om opnåelse af en ønsket naturtilstand og vedtaget forvaltningsindsats, der sikre en generel beskyttelse af de konkrete naturværdier på de målsatte arealer.

EFFEKTER AF PLEJE

Det angives i natur- og miljøkonsekvensvurderingen, at der er enkelte undersøgelser, der kan benyttes til at vurdere plejens effekter på kvælstoffjernelse, herunder betydningen for fastsættelse af tålegrænser ved pleje.

Effekterne af pleje er dog sædvanligvis flere end kvælstoffjernelse. Plejen ændrer i sig selv konkurrenceforholdet mellem arterne, skaber spirebede og reducerer tilgroning og skyggevirksomheden til gavn for mere nøjsomme og langsomt-voksende arter.

Internationale studier peger på at den rette pleje kan modvirke negative effekter af kvælstofbelastning indenfor et vist belastningsniveau.

Selvom naturtyperne omfattet af kategori 2 og 3, forekommer naturligt er mange af de aktuelle forekomster væsentligt påvirkede, men fastholdt under en eller anden drift, der i større eller mindre omfang kompenserer for fraværet af naturlige økologiske processer, som afgræsning, brand og vindbrud mm. Tilgroning er en helt naturlig succession, der naturligvis kan forstærkes ved næringsberigelse, men også vil ske uden, hvis ikke der sker afgræsning eller lign., der åbner vegetationen og forstyrrer jordbunden.

Kvælstofdepositionen har en effekt på naturen, men effekten er sandsynligvis ikke helt så betydende som antaget i natur- og miljøkonsekvensvurderingen for mange konkrete arealers naturtilstand indenfor det aktuelle danske depositionsniveau.

I og med at pleje og forvaltning er en grundlæggende forudsætning for mange af naturarealer, bør det undersøges nærmere om en mere målrettet og omkostningseffektiv

ammoniakregulering sammen med de rette og målrettede plejetiltag kan skabe grundlag for en høj/god/bedre naturtilstand på de mest værdifulde naturarealer og modvirke de negative effekter af kvælstofbelastningen, mens ammoniakemissionen forsat reduceres i takt med strukturudvikling og den teknologiske udvikling i husdyrbruget.

Se også artiklen "[Naturtilstand og ammoniakregulering af husdyrbrug](#)".

KONKLUSION

Det er muligt at have en god/høj naturtilstand, men samtidigt en ugunstig prognose for naturen med udgangspunkt i bl.a. luftforureningen. Men målsætningerne for naturen bør ikke være mere skærpede i reguleringen af husdyrbrugene end den målsætning, der lægges til grund for forvaltningsindsatsen.

Konsekvensen af skærpede målsætninger for beregninger af tålegrænser kan blive, at der stilles krav til landbrugserhvervets nedbringelse af ammoniakemissioner med udgangspunkt i større forventninger til naturens tilstand, end der konkret arbejdes for i handleplaner og indsatsprogrammer for natur. Det må vurderes *ikke at være proportionelt*.

Det bør revurderes om de tålegrænser, der anvendes til vurderingen af virkninger på naturen i miljøkonsekvensvurderingen er korrekt fastsat med udgangspunkt i bevaringsmålene og tilstanden for den danske natur, samt definitionerne og afgrænsningen af de danske naturtyper.

Med udgangspunkt i de konkret fastsatte mål for habitatnaturen og den aktuelle naturtilstand, målsætninger og forvaltningsplaner for de § 3 beskyttede naturtyper, må det vurderes at tålegrænserne i miljøkonsekvensvurderingen er for konservativt fastsatte samt følgelig, at de vurderede overskridelser og konsekvenser af en ændret regulering er overestimeret og meget unuanceret fokuserer på kvælstofreduktionernes betydning for naturtilstanden.

Der bør i den fremtidige forvaltning tænkes langt mere målrettet og helhedsorienteret, så indsats for de mest værdifulde naturarealer sættes i forhold til reguleringen – og vice versa.